

Zakheilige van Doetinchem

Gebruikers van de Loogarage onder schouwburg Amphion in Doetinchem gaan er doorgaans achteloos aan voorbij. Misschien wordt hun aandacht nog wel getrokken door een minuscuul klein beeldje in de vitrine, een soort reliekschrijn, in de muur bij de loopbrug. Maar de relatie ervan met het kunstwerk in de garage zelf ontgaat hen meestal. Haast niemand neemt de tijd om de toelichting te lezen.

Ton Notten

Op 26 november 2007 hebben archeologen hier een zakheilige uit 1830 gevonden. Sinds 21 mei 2011 is het beeldje te bewonderen in de parkeergarage Het Loo, als onderdeel van het kunstwerk De Zakheilige van Doetinchem.

Zo luidt de tekst van een gedenkplaat die is aan gebracht op de plek waar zo'n zeven jaar geleden het beeldje, voorstellende Franciscus van Assisië, werd gevonden, naast het appartementenblok ten zuidwesten van de kruising Ruimzichtlaan-Frielinkstraat.

De zakheilige is maar 28 mm hoog en 9 mm breed. Hij werd vroeger in een zakje meege dragen als afweermiddel tegen ziekte, gevaar of andere levensbedreigende situaties.

Het beeldje vormde de inspiratie voor een kunstwerk van Cornel Bierens in het atrium van de parkeergarage onder schouwburg Amphion. Samen met zijn assistenten Dick van Berkum en Margo van Berkum heeft hij het in de eerste vier maanden van 2011 ter plekke gemaakt.

STAKEN Het zestien meter lange kunstwerk bestaat uit 125 roestvrijstalen staken, die ieder een scherf, gevonden bij de grondwerkzaamheden voor het Lookwartier, omhoog houden. Deze scherven stammen uit verschillende geschied-

kundige periodes. Zo zijn er graven uit de ijzertijd (800-15 voor Chr.) en talrijke sporen van nederzettingen uit de vroege en late middeleeuwen aangetroffen. De laatste bestaan ondermeer uit huisplattegronden, waterputten en zelfs karrensporen. Deze kwetsbare grondsporen konden binnen de huidige ontwikkeling niet bewaard blijven, maar de vele mobiele vondsten die hier eveneens gedaan werden natuurlijk wel, zo lichtte archeoloog Adam Haarhuis van het RAAP Oost-Nederland toe in een brochure die destijds werd gemaakt over de Zakheilige van Doetinchem. Op de onderste etage van de garage presenteert het kunstwerk van Cornel Bierens zich als een sculptuur van een groep stengels met een soort bladerdak. Maar één verdieping hoger blijken de scherven, wanneer je er uit een bepaald punt naar kijkt, een uit elkaar gevallen maar weer in elkaar gelijmd heiligenbeeld, De Zakheilige van Doetinchem, te vormen.

KUNSTWERK Op de rand van de betonnen bak waarin het kunstwerk staat, is van ieder voorwerp een korte uitleg te vinden. De scherf van de pis-pot geeft inzicht in de middeleeuwse sanitaire omstandigheden, de Romeinse dakpan verraadt de Romeinse aanwezigheid en invloed in de eer-

Een gedenkplaat markeert de plek waar zo'n zeven jaar geleden de Zakheilige van Doetinchem werd gevonden, een nog geen drie centimeter hoge talisman.

De zakheilige inspireerde kunstenaar Cornel Bierens tot een kunstwerk, een evenbeeld van de zakheilige, dat bestaat uit een verzameling losse scherven.

ste en tweede eeuw en het dikke roodgebakken fragment met gaatjes laat zien dat ze in de zeventiende eeuw lekschalen als vergiet gebruikten. De kunstenaar Cornel Bierens heeft het kunstwerk vervaardigd vanuit de gedachte dat onze aanwezigheid in een parkeergarage doorgaans niet meer is dan een overgangsmoment. Eigenlijk precies zoals ons hele leven, want dat is vergeleken bij de eeuwigheid ook maar kort. Maar het wordt al weer langer als we beseffen dat heel ons verleden nodig was om precies dat ene leven tot stand te brengen. In dit kunstwerk kijken we door een sleutelgat naar dat verleden, om te zien dat alles wat al in stukken uiteen was gevallen weer op een mooie manier kon worden samengesmeed. Het magische kijkgaatje is te vinden op de loopbrug die dwars door het atrium loopt. Het kunstwerk van Cornel Bierens wordt omsloten door twee rode wanden met poëzie van de dichter en archeoloog Esther Jansma.

REPLICA Om de zakheilige levendig te houden is kunstenaar Cornel Bierens op zoek gegaan naar mogelijkheden om dit beeldje meer onder de aan-

Poëzie van dichter en archeoloog Esther Jansma omsluit het kunstwerk van Cornel Bierens.

dacht te brengen. De zakheilige heeft inmiddels twee Doetinchems ondernemers geïnspireerd. Zij laten dit historisch kleinood voortleven in eigen producten. Het beeldje was al in chocoladevorm te koop bij Chocolaterie Puur Geluk. Nu is het beeldje ook verkrijgbaar als exacte replica in sieraadvorm bij Juwelier De Tijd. Eigenaresse Karena Rothuis-Schutte vond het meteen een geweldig idee omdat zij zich betrokken voelt bij oud Doetinchem en de zakheilige een stukje kunst vindt. "Toch hebben we wel na moeten denken hoe we dit realiseren konden. Daarom ben ik met onze meester-goudsmid in gesprek gegaan en heb ik vervolgens de kosten berekend. Van daaruit hebben we besloten om het gewoon te doen. Wij zijn benaderd omdat wij de enige partij zijn in Doetinchem die dit sieraad in eigen huis kunnen fabriceren. Het sieraad is gemaakt van eerste gehalte zilver en is exact gelijk aan het origineel.

We hebben er wel een oog aan toegevoegd zodat de zakheilige ergens aan kan worden gehangen en er meer gebruiksmogelijkheden ontstaan”, legt Karena uit over het ontwikkelproces. De zakheilige is op 1 december 2013 officieel gepresenteerd. “Mensen kunnen het beeldje zien als een verzamelobject, of als iets religieus, iets oud Doetinchems of gewoon als mooi sieraad. We hopen hiermee wat van de Doetinchemse historie te laten herleven”, aldus Karena Rothuis-Schutte.

BROCHURE De brochure *De Zakheilige van Doetinchem* is inmiddels niet meer verkrijgbaar maar nog wel te downloaden vanaf de website van Cornel Bierens www.cornelbierens.nl.

BRONNEN

- *De Zakheilige van Doetinchem*, Cornel Bierens, Dick van Berkum en Margo van Berkum; Doetinchem 2011.
- *Archeologie Magazine*, nr. 4 2011.

Op locatie gevonden scherven staan op stalen staken. Door een magisch kijkgaatje ‘smelten’ de scherven samen tot een evenbeeld van de eeuwenoude zakheilige.